

LBRIS

We know
books

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Gheorghe Florin Ghețau
Olenca Georgiana Ghețau
Liviu Lazăr

Istorie

caietul elevului
clasa a IV-a

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

Unitatea I. TRECUTUL ȘI PREZENTUL DIN JURUL NOSTRU

1. Noțiuni introductive.....	6
2. Familia	7
3. Comunitatea locală și națională.....	9
4. Comunități ale minorităților pe teritoriul de azi al României	10
Rromii	11
5. Copilăria de ieri și de azi în comunitatea locală	13
6. Popoare de ieri	14
Grecii – fondatorii democrației.....	14
Geto-dacii – cei mai viteji dintre traci	16
Romanii – marii cuceritori	17
7. Popoare de astăzi: romanicii, germanicii, slavii	18
8. Cunoașterea lumii prin călători	20
Marco Polo – primul mare călător al lumii	20
Cristofor Columb – descoperitorul Lumii Noi	21
Magelan – nașul Oceanului Pacific.....	22
Spătarul Mileșcu – vestitul călător moldovean	24
Badea Cârțan – dacul care a coborât de pe Columnă	25
Emil Racoviță – fondatorul unei științe noi	26
Alexander Csoma de Körösi	28
Exploratori din secolul al XX-lea	29

Unitatea II. EPOCI, EVENIMENTE ȘI PERSONALITĂȚI

1. Antichitatea. Legende și scrieri ale istoricilor despre daci și romani	30
2. Evul Mediu. Figuri legendare de voievozi, domnitori și conducători locali în operele literare și istorice	32
Mircea cel Bătrân	33
Iancu de Hunedoara	34
Vlad Țepeș	36
Ștefan cel Mare	37
Mihai Viteazul	38
3. Transilvania – spațiu multiethnic. Sat și oraș în Transilvania medievală	40
4. Istorici și cronicari despre personalități ale minorităților	43
5. Epoca modernă. Alexandru Ioan Cuza și Unirea	44
6. Carol I și Independența. Carol Davila	47
7. Eroi ai Primului Război Mondial	50
8. Ferdinand și Marea Unire.....	54
9. Epoca contemporană. România la cumpăna dintre milenii.....	59

Unitatea III. CULTURĂ ȘI PATRIMONIU

1. Locuri istorice din comunitate	63
2. Locuri cu importanță istorică pentru România	65
Așezări și construcții dacice, grecești și romane	65
Castele și cetăți martore ale evenimentelor istorice	66
Construcții religioase și ctitorii lor	68
3. Monumente și locuri incluse în patrimoniul UNESCO	69

1 Ce este istoria?

Istoria este știința care studiază evoluția omenirii din cele mai vechi timpuri și până azi. Istoria se scrie pe baza izvoarelor istorice nescrise și scrise.

2 Măsurarea timpului

- Pentru a măsura timpul, folosim: anul (365 sau 366 de zile), deceniul (10 ani), secolul (100 ani) și mileniul (1000 ani).
- În datarea evenimentelor folosim ca punct de plecare nașterea lui Iisus Hristos (anul I).
- Când ne referim la evenimente care au avut loc înainte de nașterea Mântuitorului spunem că au avut loc înaintea erei noastre (i.e.n.) sau înainte de Hristos (î.H.).
- Când ne referim la evenimente care au avut loc după nașterea Mântuitorului spunem că au avut loc în era noastră (e.n.) sau după Hristos (d.H.).

3 Banda timpului

La istorie, scrierea secolelor și a mileniilor se face cu cifre romane.

Înainte de Hristos										După Hristos										Mileniul III d.Hr. 2001...									
Mileniul I î.Hr.										Mileniul I d.Hr.					Mileniul II d.Hr.														
1000	900	800	700	600	500	400	300	200	100	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1300	1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000

Anul 1 – Nașterea lui Hristos

4 Știi că...?

- istoricii operează cu trei perioade ale timpului istoric: **timpul de scurtă durată** (ziua, luna, anul); **timpul de durată medie** (deceniul) și **timpul de lungă durată** (secolul, mileniul, era)
- oamenii au apărut pe Pământ acum două milioane de ani?

5 Poți mai mult!

- **Folosind banda timpului, rezolvă următoarele cerințe.**

Scrie anii de început și de sfârșit ai secolelor X; XV; XIX; XXI.

Precizează mileniul, secolul și deceniul în care te-ai născut.

Câți ani au trecut de la nașterea Mântuitorului Iisus Hristos?

- **Observă scara timpului istoric și precizează în ce secol și ce mileniu sunt anii:**

753 î.Hr. = secolul .....; mileniul .....; 509 î.Hr. = secolul .....; mileniul .....

271 d.Hr. = secolul .....; mileniul .....; 476 d.Hr. = secolul .....; mileniul .....

622 d.Hr. = secolul .....; mileniul .....; 732 d.Hr. = secolul .....; mileniul .....

989 d.Hr. = secolul .....; mileniul .....; 1000 d.Hr. = secolul .....; mileniul .....

- **Formulează enunțuri diferite de cele întâlnite în manual, folosind următorii termeni istorici: cronică, cronologie, papyrus.**
-
-
-
-
-
-
-

FAMILIA

1 Ce este familia?

- *Din cele mai vechi timpuri, societatea umană a fost împărțită în familii.*
- *Familia reprezintă legătura dintre soț, soție, părinți și copii, frați și surori.*
- *Istoria familiei se integrează în istoria localității și a țării.*
- *Famiile se deosebesc prin cultură, religie sau limba vorbită.*

2 Istoria familiei

- *Istoria familiei studiază tot ceea ce s-a petrecut în cadrul familiei de-a lungul timpului.*
- *Ea se dovedește prin acte (certificate de naștere, casătorie, titluri de proprietate etc.).*

3 Arborele genealogic

- *Este un tablou al înrudirilor de sânge sau prin casătorie care arată istoria unei familii.*
- *Prin completarea lui punem în evidență strămoșii mai apropiați sau mai îndepărtați ai familiei.*

4 Știai că...?

- familia este prima formă de conviețuire umană?
- cinele în familie sunt vitale pentru dezvoltarea legăturilor familiale?
- acum 150 de ani în țara noastră, soțiile nu aveau dreptul la nicio proprietate și nu puteau fi prezente la tribunal, nici când se discuta soarta copiilor lor?

5 Trecutul ne învață

Ca și înaintașii noștri, și noi suntem datori să ne cunoaștem trecutul.

6 Poți mai mult!

- *Alcătuiește o listă cu realizările cele mai importante ale membrilor familiei tale de-a lungul timpului.*

- *Scrie succesiunea momentelor din programul tău zilnic.*

- *Scrie numele:*

– unchiului din partea tatălui: _____

– bunicii din partea mamei: _____

– nepoților din partea mamei: _____

– verișorului primar din partea tatălui: _____

- *Scrie numele regilor României în ordinea în care au domnit:*

- *Formulează enunțuri diferite de cele întâlnite în manual, folosind următorii termeni istorici: abdicare, adopție, veteran de război.*

1 Comunitatea

- Fie că trăiesc la sat sau la oraș, familiile formează o comunitate.
- Membrii comunității au trăsături, interese și reguli de viață comune.
- **Comunitatea locală** este formată din toate persoanele care trăiesc în aceeași localitate.
- **Comunitatea națională** reprezintă un grup mare de oameni care împart interese, credințe sau norme de viață comune.
  - Comunitatea națională din care facem parte se diferențiază de alte comunități naționale printr-o serie de simboluri: drapelul, stema, imnul național și ziua națională.

2 Istoria comunității

Comunitatea în care trăim are un teritoriu și un trecut al ei.
Fiecare comunitate are numeroase mărturii ale trecutului.

3 Știi că...?

- Strămoșii noștri au avut legături diverse cu alte popoare?
- Trecutul românilor face parte din istoria Europei și a lumii?

4 Trecutul ne învață

Fiecare comunitate are pe teritoriul ei numeroase mărturii ale trecutului.

5 Poți mai mult!

- Cercetează de unde vine denumirea localității unde locuiești?

-
-
-
- Descrie două activități la care ai participat alături de copiii vecinilor tăi.
-
-
-
-

- **Identifică, în text, argumentele care evidențiază că și școala este o comunitate.**

„Un pas important pe care școala trebuie să-l facă este acela de a construi înăuntrul ei o adevărată comunitate. Ce semnifică acest lucru? Înainte de toate, a împărtăși aceleași valori, a avea aceleași obiective, a exista o susținere reciprocă, a respecta munca și posibilitățile fiecăruia, a dori să obții rezultate cât mai bune care să se reflecte atât în performanțele individuale, cât și la nivelul întregului grup de membri ai școlii”.

(Luciana-Simona Velea, *Participarea elevilor în școală și în comunitate*)

- *Scrie cum poți contribui pentru ca școala ta să devină o adevărată comunitate?*

- *Formulează enunțuri diferite de cele întâlnite în manual cu următorii termeni istorici: națiune, tradiție, triumf.*

COMUNITĂȚI ALE MINORITĂȚILOR PE TERITORIUL DE AZI AL ROMÂNIEI

1 Ce sunt comunitățile etnice?

- *Pe teritoriul țării noastre locuiesc și grupuri etnice minoritare. Acestea au tradiții culturale, religioase și lingvistice specifice.*
- *Cele mai numeroase comunități ale minorităților din România sunt cele ale maghiarilor, rromilor și ucrainenilor. Lor li se alătură germanii, evreii, rușii-lipoveni, sârbii, croații, tătarii sau turcii.*

2 Comunitatea maghiară din România

- *Maghiarii au sosit din Asia, în anul 896 d.H., sub conducerea lui Arpad și s-au așezat în Câmpia Panonică, acolo unde se găsește astăzi Ungaria.*
- *Treptat, maghiarii au cucerit o serie de teritorii, printre care și Transilvania.*
- *Maghiarii i-au adus acolo pe secui, populație sosită împreună cu ei din Asia, și au încurajat sosirea germanilor.*
- *Astfel, Transilvania a ajuns un spațiu unde se întâlneau mai multe culturi, tradiții și limbi.*

3 Știi că...?

- *După datele recensământului din anul 2011, românii reprezintă 88,9% din numărul total al populației țării noastre?*
- *După români urmează o comunitate etnică importantă, cea a maghiarilor, care reprezintă până la 6,1% din întreaga populație din România.*

4 Poți mai mult!

- Citește textul și completează cvintetul după cerințele din dreapta.

„În adevăr, trimișii lui Arpad, Usubuu și Velec, au trecut peste râul Tisa, la vadul Lucy, și, după ce au plecat de aici, venind în fortăreața Bihor, au salutat pe ducele Menumorut, și i-au prezentat darurile, pe care ducele lor i le trimise. (...) Și auzind aceasta Menumorut ... i-a rugat ca ei înșiși să fie favorabili păcii și să lase pe solii săi să meargă la ducele Arpad, pentru a-l anunța că Menumorut... nu stă la dubiu pentru a-i da tot teritoriul, și lui Zulta, fiul lui Arpad, pe fiica sa. Iar când ducele Arpad a auzit că fiica lui Menumorut este de aceeași etate cu fiul său, Zulta, n-a amânat cererea lui Menumorut... și trimițând delegați la Usubuu și Velec, le-a dat împuternicirea să celebreze căsătoria... și ducelui Menumorut să-i dea fortăreața Bihor.”

(Cronica notarului regal Anonymus, *Gesta Hungarorum*)

1.

2.

3.

4.

5.

1. Conducătorul studiat;
2. Două însușiri;
3. Trei acțiuni;
4. O propoziție;
5. Cuvântul oglindă.

RROMII

1 Ce știm despre rromii?

- Rromii au sosit din India, în primele secole ale mileniului al II-lea d.H.
- La sfârșitul secolului al XIV-lea, sunt amintiți în Țara Românească și apoi, în Moldova și Transilvania.
- În Moldova și Țara Românească, rromii erau numiți „țigani”, cuvânt pe care nu-l mai folosim astăzi, fiindcă este jignitor. În schimb, folosim termenul „rromi”.
- La început, rromii au devenit sclavi pe moșiile boierilor. Eliberarea lor s-a produs de abia în anii 1855 și 1856.
- Cuvântul „țigan” a fost preluat în Țările Române, din 1385, și desemna o stare socială, aceea de rob (sclav), nicidecum etnia.
- Ocupațiile tradiționale ale rromilor erau: **prelucrarea fierului** (fierăritul, lăcătușeria, potcovăria, foneria); **tinichigeria** (în cadrul căreia se confecționează burlane, jgheaburi și acoperișuri); **cositoria vaselor de aramă** (acoperirea suprafeței interioare a vaselor cu un strat de cositor).